

Istenesség, vallásosság, a szívnek keresztény kiművelése. Hát ezekkel hogy áll a dolog? Kedves Ifjak! Midőn az Úr Jézus így szólt: Engedjétek hozzám a kisdedekeket és kezeit rájuk tette, akkor megvetette a keresztény nevelés fundamentumát. Ezen az alapon lett az iskola a templom előcsarnokává és az ifjúság az egyház veteményes kertjévé. Innen van, hogy minden nevelő, igazi nagy nevelő rendszerét imádsággal kezdi s vallásosságon építi fel. Ez a dolog önmagában világos. Ha az iskola embert akar nevelni, a szónak keresztény értelmében, úgy az elmének és szívnek összhangzó kiművelésétől nem zárkozhatik el. Ha embert akar nevelni az élet számára, kit a nagy szenvedélyek viharai, ide-oda ne sodorjanak, mint száraz katángot az őszi szél; embert, ki a létfenntartás szörnyű tusáiban irkább szellemének fonságába helyezhesse bizodalját, mint izmaiba; embert, ki a kötelesség és önérték szűk mesgyéjén egyenesen járni tudjon; embert, ki Istent szeretve, a hazát szolgálva kis pályán is nagy tudjon lenni: úgy más alapon nem építhet, mint az igazi vallásosság alapján.

Tehát az istenességet, a vallásosságot, a szív keresztény kiművelését ki ne hagyjátok a számításból, midőn az iskola küszöbét átléptek. A Nagy Konstantinnak megjelent égi kereszt lehet egyedül nektek is a jel, melyben győzni fogtok. Minden életműködésre, de különösen az iskola munkájára vonatkozik az evangéliumi mondas, hogy a ki Krisztussal nem gyűjt, — szétszór.

Ez az igazi vallásosság első sorban

a szív érzelme. Meghódolás a Teremtőnek, fiúi ragaszkodás a Megváltóhoz és öntudatos közremunkálás a Szentlélek kegyelmével. De azután a külső emberé is, vagyis cselekvés, a tettek igazítása a hit elveibe. Isten akaratának megvalósítása az életben. Így kell felfognunk a dolgot, tudván, hogy a hit cselekedetek nélkül holt.

Tapasztalatom készítet, hogy rámutassak itt az igazi vallásosság egyik lényeges feltételére, az őszinteségre. Ismertem tanulót, aki szószerint faragott képet csinált magának, házalt, tüntetett jámborságával, úgy annyira, hogy társai figyelmét magára vonta s még tanárai dicséretét is megnyerte. Könnyen megbotránkozott, természetesen a hatás kedvéért. És nem mondom el mi történt vele, csak annyit mondok, hogy mihelyt az élet első lebbenése le fújta róla az iskola porát, a maga valóságában állott előtűnk.

Ily értelemben ne legyetek vallásosok. Inkább túlzottak se legyetek, mert annak az életigazságnak, hogy a végtelék találkoznak, sehol sem lehetnek károsabb következményei, mint a vallás gyakorlatában. Igen, ha Isten több girát bizott valakire. De ez más egészen, mint a mitől én övni akarok.

Vagyis a jelszó, melyet ti is, Kedves Ifjak, szerettek naplótok élére írni: Imádkozzál és dolgozzál! E két szóban minden intelem megvan, úgy hogy bátran befejezhetném mondani valómat, mind a mellett tapasztalásból kifolyólag volna még egy-két tanácsom.

Legyetek szerények! A szerénység az ifjúnak különös erénye, az teszi őt

igazán kedvessé. Ebből a szépséges zománchól az élet úgy is sokat lekapar, épen azért óvjatok gondosan a zsendülés éveiben. Ime a fénybogár azért olyan vonzóan kedves, hogy az esti homályban is meghuzódik a fű közé, az ibolyát azért szoktuk a kedvesség jelének tartani, hogy minden pompa és feltűnés nélkül, úgy szólván csupán illatával vonja magára a figyelmet. Épen így kedves ifjút szerénység nélkül nem képzelek.

Legyetek véleményetek nyilvánításában tartózkodók. Ne ítéljétek. Lám mi felnőttek, a tapasztalat iskoláját végig jártuk; a lelkekbe jobban be tudunk pillantani, mint az ifjú, ki még csak rózsákról álmódott, pillangót kergetett; mi érezzük a nagy schakespearei mondás súlyát: Lenni vagy nem lenni, mi előttek értelmellen talány; mi tudjuk, hogy a küzdő léleknek mekkora kínja nyilatkozik meg sz. Pálban, midőn felkiált: Látom a jót s követem a rosszat; igen, minket az élet sokra tanított, mitől titeket szeretném megóvni s mégis mily gyakran itélünk könnyelműen, végzetesen. Tehát a mig nem csalódnátok, értsétek meg az evangéliumi mondas nagy értelmét: Ne ítéljétek!

És még egyet: szeressétek, tiszteljétek a tanáraitokat. Látjátok, olyan a mi hivatásunk, hogy simogatás és cukorkák helyett néha keményebb szót, keserű cseppeket is kell alkalmaznunk, de hát nem tapasztaltátok-e, hogy az édes apa akkor szeret leginkább, mikor büntet. Isten is a kit különösen szeret, különösen is meglátogatja. Tehát a keményebb szó, a szükséges feddés ne kisebbitse a tiszteletet. Erre feltétlen jogunk és szükségünk

lások. De nagyon lassan folytak, mert rendkívül sok körülmény gátolta a béke létrejöttét. Ilyen volt első sorban a jezsuiták ügye is. A fejedelem ugyanis rájuk nézve érvényben akarta tartani a pozsonyi és besztercebányai végzéseket. Végre azonban ebben a tekintetben is létrejött az egyezség. A fejedelem kiküldött biztosa beleegezték abba, hogy a Jézus társasága tagjai megmaradhatnak az országban, csak ezáltal „afféle rüt és illetlen izgatásoknak békét hagyván, az ország dolgaiba magukat nem avatván, háborúságra okot ne adjanak.”¹⁾

Végre is az ellentétek elsimulnak, 1622. év első napjaiban létrejön a béke. Erre a jezsuiták is visszatérnek az országba. Káldi György is, ki közben, 1621-ben Gráeben a Mária kongregációnak volt az elnöke (praefect. congr.), szintén tüstént visszajött és a Pázmány alapította intézetnek, a Bursa S. Adalbertinek lett az igazgatója. Ezt az intézetet Pázmány a szegénysorsú, jól tanuló ifjak felségítésére alapította.

Alig jött haza Káldi, csakhamar összeütözésbe jutott a káptalannal és a városi tanácsossal. Ezen surlódásra az elemi iskolák ügye adott okot. Alig jöttek ugyanis haza a jezsuiták, tüstént megnyitott tantermeikben már nemcsak a humaniorákat adták elő, hanem elemi oktatással is kezdtek foglalkozni. Erre minden szülő a jezsuita iskolába iratta gyermekét. A kápta-

lan által fenntartott iskolák padjai üresen maradtak. „Scholae patrum S. J. discipulorum multitudine et frequentia, praesertim in inferioribus classibus affatim exuberant. Civitatis autem Schola discipulis et studiosis prorsus exhausta infelicitatem suam et sollicitudinem gemebunda luget.”²⁾

Ebből kifolyólag surlódások támadtak a jezsuiták és a világi papság között. Eddig ugyanis az elemi iskolák tanulói, midőn a pap beteghez vitte az oltáriszentséget, feszülettel, gyertyával és szentelt vízzel kísérték. A jezsuiták ezt nem engedték meg. A protestánsok e miatt most gyakran kigúnyolták a haldoklókhöz kíséret nélkül menő papokat. A városi tanács, hogy az ilyes gúnyolódásokból eredő botrányokat megszüntesse, felkérte a jezsuitákat, hogy hagyjanak fel az elemi oktatással. Az atyák azonban azt felelték, hogy ők előjáróik engedelmé nélkül mit sem tehetnek. Erre a tanács a primáshoz folyamodott; kérelmét a káptalan is támogatta. A primás erre azt javallotta a jezsuitáknak, hogy szüntessék be az elemi oktatást, ne zudítsák maguk ellen a tanácsot, mert rájuk nézve veszedelmes lehetne.³⁾ A jezsuiták azonban nem nyugodtak bele a primás ajánlatába sem. Káldi György minden áron arra akarta bírni a káptalant és a tanácsot, hogy hagyjon fel kívánal-

mával. Fáradozásaim azonban csak annyi lett az eredménye, hogy a tanács beleegezett abba, hogy az ügy végleges eldöntésére Pázmányt kéri fel, ha majd az személyesen Nagyszombatba jön. Pázmány — úgy tetszik — hű maradt előbbi álláspontjához, a jezsuitákat lebeszélte az elemi tanításról, mert az atyák elemi iskolája nagyhamar megszűnt.

Egyébként is csakhamar újra harei láрма verte fel Nagyszombat utcáit. A nagy erdélyi fejedelem, kinek újabb politikáját a bécsi udvar kancsal szemmel nézte, s aki amúgy is bosszús volt a nikolsburgi béke némely pontjának meg nem tartása miatt, hadait újra lóra ültette. 1623. őszén már királyi területre lépett s gyorsan előrenyomulván, csakhamar bevonult Nagyszombatba. Bethlen, mindenkinek nagy és őszinte ámulatára, nagyon szívesen bánt mindenkivel, még a jezsuitákkal is. Pedig ezek minden rossztól tartottak.¹⁾ Menekülhettek volna ugyan a jezsuiták valamennyien, de sokan „ad praedicanda Divinae providentiae miracula, stationem suam retinuerunt.”²⁾

Midőn a jezsuiták december 3-án Xaveri sz. Ferenc ünnepét ülték, Bethlen olyan kegyes volt irántuk, hogy az ünnepség fényének emelésére a maga zenekarát küldte a jezsuiták templomába.

Azonban, midőn december derekán hadai után Besztercebánya felé indult, két napi uta-

1 A Szakolcán üléselő rendek utasítása december 27-én. Eredetije a primási levéltárban. Id. Frankl: i. m. I. 605.

1 Egyetemi könyvtári kézirat. Pray. coll. Id. Frankl: i. m. II. 49. 1. Ez a tanács levele (1622 november 4.)

2 L. Pázmány levelét (Egyet. könyvtári kézirat. Pray coll.) november 8. Id. Frankl: i. m. II. 50.

1 Kazy: Historia Regni Hung. Tom. I. Lib. III. pg. 211.
2 Kazy: Hist. Univ. Tyrnav. pag. 54.

is van a tanítás és nevelés nagy munkájában.

Szeretet és jóakarát sugalja e rövid intelmet, fogadjátok ti is szeretettel és jóakarattal. Aztán énekeljük egy szívvel, egy lélekkel: Veni Sancte Spiritus, Jöjj el Szentlélekisten!

Bálinth György.

Lourdes és Padua.

Párisból mentem Lourdesbe. A legtöbb ember ezt megfordítva szokta csinálni, pedig nincsen igaza.

A nagy város zürzavaros lármája, ezer meg ezer szórakozása, a töméntelen sok új benyomás, mely minden oldalról éri az embert, egészen elfeledtetni vele a kis pireneusi falucska, ott a hegyek alján. S később, mikor a sok-sok új tapasztalat, mely ott a világ fővárosában valóságilag megrohanja az ember lelkét, rendszerbe sorakozott valamennyire, akkor már elmosódott és félig homályos lesz Lourdes-nak képe, melynek fővártusa: egyszerűsége és igénytelensége.

Lourdesba akkor menjen az ember, mikor ki van fáradvá a lelke. Mikor bevégzett valami nagy-nagy munkát és pihenésre vágyik, hogy összeszedje kissé a gondolatait. Mikor sok-sok új benyomás érte a lelkét, mikor ellentétes, zürzavaros, diszsonánus hangok vegyültek be lelkének harmóniájába, melyeket ki kell egyenlitenie, melyek között meg kell teremtenie az összhangot, a rendet, a békét. Mikor eljutott az ember életében egy-egy olyan ponthoz, melyet a gyarló emberek, kik hitvány eszközeikkel darabokra szeretnének osztani a Végtelent, fordulónak, háttérpontnak neveznek: mikor mintegy bezárult mögötte a múlt és bizonytalanul áll előtte a jövő: akkor menjen el abba a kis pireneusi falucskába, ott a hegyek alján.

A magas, komor, ködbevesző hegyesücsök kékes-zürke fénye beleolvad az azurkék égboltba és egy nagy, fenséges eszmét hirdet: az Égnek és a Földnek ölelkezését, az Égnek és a

Földnek harmóniáját. És megtanulja belőle az ember, hogy nincsen, nem lehet ellentét az Ég és Föld között, az Ég Ura és a Föld urai között. Az ellentét — a hazugság; az igazság — a harmónia.

A hatalmas hegyesücsöket, mint valami királyi palást, bevonja az őserdők üde zöldje. Lombos ágait védőleg terjeszti ki, midőn perzselően süt a nap; bátran szembeszáll széllel, viharral; fölszívja az eső üdítő csöppjeit; gátat vet a havasi zápor rohanó árjának. — Szemben egy hegyesücs kopárán mered az égnek. Nincs rajta se fű, se fa. Az eső lemosta róla a földet és csupaszon, dacosan tűnik elő alóla a kőszikla, a maga hidegségében és merevségében.

A hazugság — a góg; az igazság — a szeretet.

A hegy lábánál a Pan folyó kristálytisza habjai sietnek tova. A víz gyorsan hull alá egyik körül a másikra és morajló zúgása az egyetlen hang, mely megzavarja a nagy természet mélyeségei csöndjét. Megállottam a víz partján és órák hosszáig el-elnéztem a habok játékát, a mint folyton-folyvást, megállás nélkül szökődnének egyik körül a másikra és sietve tova tűnnek. A víz partján álló emberek már rég távoztak; a nap lement, bealkonyodott; a barlangnál már világított a gyertyák fénye. Csak a patak moraja volt még mindig ugyanaz és a kristálytisza víz ugyanazzal a fürgeséggel csörgedezett tova a kavicsokon.

És akkor megértettem, hogy miért öntik le vízzel a fejüket, mikor a keresetségben lelkünk a halál állapotából a kegyelem állapotába jut. És miért fakadt vízforrás a barlangban, hol a Boldogságos Szűz megjelent és miért adta Isten a víz által vissza annyi ember egészségét itt, e helyen.

Mert a víz — az élet. És az igazság — az élet.

S a mint lassan beesteledett, erősebb és erősebb lett a barlang előtt éjjel-nappal égő gyertyáknak a fénye. Ugy vonzotta az embert valami oda be a sötét sziklaüregebe, a hova olyan sokan jöttek már el bánatukat elpanaszolni és a hol olyan sokan nyertek már vigasztalást, gyógyulást.

Mély csönd van. Nem hallszik semmi, csak a csodatevő kis forrás csobogása és a távolban a patak moraja. Néhány idősebb asszony, két pap és egy öreg ember a rózsafüzért imádkozzák. Lágy, esőndes, alkonyi szellő kél onnan a Pireneusok felől; végigcsokolgatja a fák lombját s mire a barlang közelébe ér, csodálatos játék kezdődik. Fönn, az Isten-anya szobra mellett, több száz szerencsés nyomoréknak a mankója van felfüggesztve. A szél belekapaszkodik ebbe a minden drágakönel késebb rózsafüzérbe és annak a megszámlálhatlan sok mankónak a libegése mintha mind hálaimádságot súsogna ahhoz, aki tiszta, szép, tündöklő, hófehér; aki — a Szenvedők Vigasztalója.

S a mikor a barlang már kezd elnéptelenedni, fölvetem melyen lehajtott fejem és föltekintek Hozzá, a kinek a fehérsége egyedül ragyog már csak ebben a nagy sötétségben. És megtelik a lelkem nagy, erős bizalommal.

Mert az igazság — az Isten.

A mit némelyek úgy szoktak kifejezni, hogy nincsen igazság. És igazuk van. Mert az igazság nem e világból való. És a kik ebből a világból valók, azok nem ismerik az igazságot, nem is fogják megismerni soha.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban bántam: az életbe átvitt, intézményekben megvalósított, ifjak és öregek által egyaránt vallott erős katolikus hitet.

És akkor elmentem Lourdes-ba és ott, az őserdők alján, a patak zúgása mellett megtaláltam azt, a mit kerestem. Katolikus életet. A mely annyira különbözött mindattól, a mit eddig láttam és annyira katolikus volt még is. Mert két nagy gondolat uralkodott benne: a világtól való elvonulás és az isteni kegyelem eszméje. A megvéhéd, elerőtlenedett francia egyház nem képes már a néptömegeket felemelni Istenhez és Hozzá láncolni állandóan. De az isteni kegyelem ereje ott lobog abban a kis pireneusi falucskában és ez az isteni kegyelem az aszkézisnek hősi példái, ragyogó virágait teremti meg.

Alatt és a Saint Sulpice templomában. De Párisban, a nagyváros sok-sok millió lakója között hiába kerestem erős, öntudatos, meggyőződéssel teljes katolikus életet, a milyen kifejezésre jut a németországi nagygyűléseken s a milyent csodálkozva, megilletődve bántam Angliában. Innen van ez talán, mert katolikus életre csak ifjú népek, fiatal nemzetek képesek, melyeknek értetlen még a lelke s a karja dúzad az életerőtől.

A francia katholicizmus el van öregedve, meg van vénülve. Termelt lélméket, kik közelebb vitték az emberiséget Istenhez. Termelt szenteket, kik megvalósították, kialakították magukban az isteni eszmét. De a kultura, a haladás, megörölte idegeit és megörölte — erőlcseit.

Elmentem mindenüvé, a hol csak ennek a francia katholicizmusnak a szíve dobbanását reméltem meghallani. Mindenünnen csalódottan tértem vissza. Mindenütt találtam fenséges eszméket, nagy lelkeket, hősiesség erényeket; de nem találtam meg sehol sem azt, a mit a németekben és az angolokban b

javaikból; addig másfelől nem szünt meg a szegényeknek a lemondást, a földi javak értékeltségét hirdetni mindenütt és e lemondást első sorban önmaga gyakorolta a legteljesebb mértékben. Ezáltal lett ö valóságos megtestesítője a katholicizmus alapelvein nyugvó társadalmi harmóniának.

És napjainkban, mikor az anyagi érvényesülés mohó vágya elfogta a lelkeket, mikor vörös zászló lobog, dübörög a föld és ökölbe szorul a kéz — a kenyérért; állítsuk az emberek elé ezt az egyszerű szöveges barátot, a ki megvetette a világ javait; szegénységet, lemondást hirdetett, de azért legszentebb kötelességének tartotta, hogy minden jogos igényt kielégítsen és minden visszaélést megszüntessen.

Elmentem a sirodhoz Sant' Antonio, és szegyenkeze vallottam be Neked, hogy milyen hitványak is vagyunk mi mindnyájan, akik itt mozgunk, nyüzsgünk ezen a sárteken. Szegénységet hirdetünk — másoknak és mi magunk nem követjük. Gyáván megalapunk a hatalmasok előtt; a néptömeget pedig, az istenadta népet bűjtogatjuk, legrutabb szenvedélyeit felkorbácsoljuk.

Bizony, bizony rászorulunk arra, hogy a Te példaadásod, a Te nagyságod világosodjék nekünk, oh Sant' Antonio!

Gyárfás Elemér.

H I R E K.

— **Püspök urunk őszi bérmautájának rendje:**

Szept. 16-án	bérmálás	Tordatúrban.
" 17. és 18. "	"	Tordán.
" 19. "	"	Gyéressztkirályon.
" 20. "	"	Sinfalván.
" 21. "	"	Alsójárán.
" 22. "	"	Torokócsztgyörgyön.
" 23. "	"	Harasztoson.
" 24. "	"	Felvincen.
" 25. "	"	Marosujváron.
" 26. "	"	Magyaresztvén.
" 27. "	"	Nezöszengyelen.
" 28. "	"	Mezóméhesen.
" 29. "	"	Marosludason.

— **Személyzetiek.** Kalapács Imre chedi lelkész saját kérésére nyugdíjba ment. — Nemeth Gellért alsócsernátoni lelkész megromgált egészségére való tekintetből a lelkészi teendőktől fölmentetett.

Áthelyeztettek, lelkészek: Csathó Ferenc Csikszentlélekről Ehedre, Szabó László Sellyéről Magyarlaposra, Tózsér László Kiskapusról Sellyébe; káplánok: Hadnagy János Székelyudvarhelyről Baróthra, Kende Széver Piskitelepről Brassóba, Korbul Ignác Baróthról Csiksomlyóra segédlelkészeknek, tanítóképzői helyettes hittanárnak és internatusi felügyelőnek, Mindszenti György Brassóból Gyergyószentmiklósról.

Kacsó Boldizsár gyergyóditrói káplán alsócsernátoni plebános lett, Hortáver Viktor az egri érseki egyházmegyéből átvétetvén Kiskapusra lelkészeknek, Bodó Ferenc kolozsvári káplán pedig az ottani m. kir. tudományegyetemre tanárjelöltnek küldetett.

Az újmisések közül káplánok lettek: Andrá Géza Kézdi-polyánban, András Péter Gyergyóditróban, Antalfi Károly Bereckben és Kun László Kolozsvárt, Huszár Ádám pedig Piskitelepen.

— **Szociáldemokraták kudarca.** Kristóffy ügynökei m. hó 27-ikén Gyulafehérvárt is próbálták a koalíció iránt fennálló bizalom lerontására. Valami Klein Jakab volt a kiküldött Kolozsvárról. Förtelmes nyomtatvánnyal hívta össze

az elvtársakat gyűlésre. Jött is vele vagy hat darab elvtárs, akik azonban mind szavazati jog nélküli fiatal iparos segédek voltak. Annál nagyobb számban jelentek meg az ellenzéknek törhetetlen hvei, a városi iparosok közül, akik mint keresztény szociális elveket vallók, egyen álláltak a Kristóffy szitáján s így Klein Jakab bokányistát szóhoz sem engedték jutni. A város nyugalmát felzavarni törekvő internacionális szociálista kénytelen volt esufosan, de haraggal szívében elhagyni a várost. Fenyegetőzik is rettenesen a Kolozsvárt megjelenő "Az Ór" most megindult újságban, hogy a dolgot nem hagyja annyiban. Majd eljő még egyszer — mondja — s akkor megmutatja, hogy mit tudnak ö elvtársai. Hát csak jöjjön, ha a multkorinál esufosabb megugrasztást akar. Gyulafehérvári iparos polgárai még ninesenek megmaszlagozva s tudják és érzik, hogy a hazát elébe kell helyezni az egyéni jogoknak. Ha a nemzeti követelmények teljesülnek, ám akkor lehet beszélni az általános titkos választói jogról, habár a kik hazát nem akarnak ismerni, méltatlanul beszélnek polgári jogokról egy nemzeti állam kebelében.

— **Fontos!** Szentséges Atyáknak kegyességéből esentül nemcsak Mária nevenapján, hanem egész nyolcada alatt az ismert feltételek mellett teljes búcsut lehet nyerni. Ezt tanácsos szöszékről a hívek tudomására hozni.

— **Paptársaink** szives tudására hozom, hogy intenciókkal már rendelkezem, tehát kiknek szükségük van, szívesen küldök. Soóthy.

— **Oltáregyesületi hírek.** A központi oltáregyesület szentségimádását szeptember második vasárnapján fogja megtartani. Előtte való szombaton 3 órától gyóntatás lesz, hogy a szűz Anya nevenapját annál méltóbban ülhessük meg.

Az Oltáregyleti Lap szeptember hó második felében jelenik meg s csak a megrendelőknek küldik s az első füzet megtartását megrendelésnek veszik. Szíveskedjenek az előfizetéseket mielőbb rendezni.

Az oltáregyleti igazgatókat a központ kéri, hogy folyamodvány alakjában szept. hó végeig nyújtsák be kérésüket a központi igazgatóhoz; pontosan megjelölve, hogy mire van nagy szükségük. A később küldött kérvények tekintetbe nem vétetnek.

— **Nyugdíjazás.** Hozó Pál gyergyószentmiklósi tanító a folyó évben, saját kérelmere nyugdíjaztatott. Ez alkalommal a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium 40 évi buzgó és sikeres szolgálatait elismerését fejezte ki. Saját részünkről őszinte örömlünknek adunk kifejezést, hogy a becsületes munka embere a jól megérdemelt elismerésben részesült. Hozó Pál a társadalmi életben is élénk részt vett és előkelő állást foglalt el.

Ezen idő alatt működött mint elemi és polgáriskolai tornatanító és nemcsak az iskolában, hanem a legnagyobb elismerést érdemlő sikerrel működött azon kívül is. Figyelme kiterjedt a szegény nép nyomorára s belátta, hogy példaadás által, szóval és tettel segíteni a tanító van hivatva, s ezáltal példányképe lett, minden hivatását felfogott tanítónak.

Tanítványait művelté, munkássá, erkölcsössé s különösen hazaszeretetre nevelte. Eredményt is ért el, mert idősebb tanítványai közül nem egy köszöni földi boldogságát az ő nevelése hatásának, s nem egy keresi fel most nyugalomba vonulásakor és mond ezer köszönetet, szülője után legnagyobb jötevőjének. — Tanította a népet lépten-nyomon az anyaföld könyvebb és célszerűbb művelésére s ezáltal népünk anyagi helyzetén feltűnően javított, öket

peldája által szorgalmassá és megelégedetté törekedett tenni.

Az önkéntes tüzoltók alparancsnoka volt, s az egyesület megalapításában vezéremberként járt elől, mint tüzoltó a közbizony oltalmazásában sok hasznos szolgálatot tett községekben. Jelentékeny hatással volt Gyószentmiklós anyagi helyzetének előmozdításában, mint gyümölcs-kertész kiváló pomologus, ökszerű méhész és a községi első temetkezési egyesület titkára. A gyergyói róm. kath. tanító-egyesület alakulásakor szintén közreműködött és annak tanácskozásain nagy gyakorlati ismeretei alapján mindig tevékeny részt vett.

Ott volt ő mindenütt, a hol a nép jólétén valamit tenni lehetett, azért méltán zárhatja a gyergyószentmiklósi polgárok általa nevelt minden tagja szívébe emléket és kérheti az egék Urát, hogy élte további napjaira hintsen áldást, boldogságot, hogy sokáig élvezze azt a tiszteletet, szeretetet, melyet iránta a község aprajagja tanusit.

— **Papok lelkigyakorlata Gyulafehérvárt.**

Az aug 28. — szept. 1-ig tartott lelkigyakorlaton részt vettek a következők:

- 1 Abos József lelkész, Görgényüvegsür. Avedik Lukács főesperes-plebános, Erzsébetváros.
- Bajna Ferenc szentszéki-tanácsos, plebános, Farkaslaka.
- Balázs Endre dr. papnöv. rektor, Gyfehérvár.
- 5 Balás Ferenc főesperes-plebános, Torja.
- Barács Albert alesperes-plebános, Tövis.
- Bálint Gergely plebános, Kolozs.
- Bartalis János lelkész, Borszék.
- Beke Antal kanonok, Gyulafehérvár.
- 10 Buday János plebános, Petrozsény.
- Butyka Sándor sztszéki tanácsos, plebános, Borbánd.
- Csiky János főesperes-plebános. Zalatna.
- Csiky Miklós főgimn. tanár, Gyulafehérvár.
- Csiszér Ádám lelkész, Apanagyfalva.
- 15 Dóczy Endre plebános, Bánffyhyunyad.
- Fabián Sándor pápai prelátus, nagyprépost, Gyulafehérvár.
- Fejér Gerő dr. regens, főgimn. tanár, Gyulafehérvár.
- Gagy György fegyintézeti lelkész, Nagyenyed.
- Gábor Mózes lelkész, Homoródkarácsonfalva.
- 20 Gál Miklós plebános, Túr.
- Gidófalvy Gergely prépost-plebános, Nagyszében.
- Hejja Kálmán sztszéki tanácsos, egyházm. pénztáros, Gyulafehérvár.
- Hoboth Árpád József káplán, Petrozsény.
- Husek Gyula lelkész, Csérteshondol.
- 25 Imets F. Jákó apát-kanonok, Gyulafehérvár.
- Karácson Márton apát-plebános, Marosvásárhely.
- Kacza István lelkész, Mezöszengyel.
- Kiss Dénes plebános, Gyergyóremete.
- Kún László alszerpap, Marosujvár.
- 30 Kóródy Péter dr. pápai kamarás, theol. tanár, Gyulafehérvár.
- Kovács Lajos kanonok, Gyulafehérvár.
- László János lelkész, Vice.
- P. Lencs Imre szt. Ferenc r. házfőnök, lelkész, Szászsebes.
- Lörincz Ferenc plebános, Felvine.
- 35 Magdó Mihály plebános, Marosujvár,
- Máthé József plebános, Bács.
- Medgyesi János plebános, Marosillye.
- Meisel József plebános, Segesvár.
- Melczér Károly lelkész, Töröcsvár.
- 40 Miklós Albert alesperes-plebános, Oláhlápos.
- Müller János plebános, Boica.
- Nagy István lelkész, Sárpatok.

- Niedermann Márton tábóri lelkész, Gyulafehérvár.
Oláh Antal plebános, Székelykeresztúr.
- 45 Orbán Ferenc plebános, Mocs.
Orbán János lelkész, Vágás.
Pál Antal sztszéki tanácsos, főgimn. igazgató, Gyulafehérvár.
Pál Dénes káplán, Petroszény.
Pál István apát, t. kanonok, referens, Kolozsvár.
- 50 Pál Kálmán lelkész, Hosszuaszó.
Panajoth Ferenc plebános, Sinfalva.
Pépez László káplán, Gyulafehérvár.
Pap Tamás lelkész, Köszvényes.
Rass Károly főgimn. tanár, Gyulafehérvár.
- 55 Fr. Sándor Vitalis szt. Ferenc r. áldozópap, Medgyes.
Sántha János plebános, Magyarigen.
Sebestyén Mózes alesperes-plebános, Zetelaka.
Soóthy Gyula sztszéki tanácsos, lelkiigazgató, Gyulafehérvár.
Sólyom Géza plebános, Gelence.
- 60 Szabó György alesperes-plebános, Nagyvernye.
Szabó Ferenc plebános, Bonchida.
Szánthó István plebános, Teke.
Székely Károly plebános, Verespatak.
Szenkovics Albert lelkész, Kide.
- 65 Szporni János főgimn. tanár, finev. aligazg., Gyulafehérvár.
Takó János sztszéki tanácsos, plebános, Gyergyóditró.
Tamás Dávid alesperes-plebános, Ozsdola.
Tamási Áro.: káptalani prelátus, kanonok, püsp. irodaigazg., Gyulafehérvár.
Tódor József plebános, Szentiván.
- 70 Tözsér László lelkész, Selye.
Fr. Tréfán Timotheus szt. Ferenc r., Medgyes.
Ujfalusi József dr. apát-kanonok, Gyulafehérvár.
Vargha Ferenc áldozópap, Gyulafehérvár.
Vass Albert dr. sztszéki tanácsos, theol. tanár, Gyulafehérvár.
- 75 Vetési Imre alesperes-plebános, Jegénye.
Vezér László dr. tanulmányi felügyelő, Gyulafehérvár.
Wartha Xav. Ferenc actuarius, Gyulafehérvár.
Zlamál Ágost főgimn. tanár, Gyulafehérvár.
Zomora Dániel kanonok-plebános, Gyulafehérvár.
- A lelkigyakorlatokat P. Tamás János S. J. tartotta.

Az E. K. E. évi jelentéséből.

Az Erdélyi-Kárpát-Egyesület igazgató-választmánya f. hó 27-én a „Zichy Ödön“-csepköbarlangnak felavatása alkalmával a Réven tartott közgyűlésen terjedelmes évi jelentésben számolt be az egyesületnek 11 havi életéről. Az évi jelentést a következő kivonathan ismertettük:

Idegentorgalom, irodalmi munkásság.

Örömmel jelenti a választmány, hogy feltársai nyomán az idegenforgalom jelentősen megnövekedett, szemléltetést gyarapodik és a központi irodát fokozott mértékben veszi igénybe. Nincsen az a nap, amelyen több kérdézősködéssel ne kellene felvilágosítást adnia. Különösen Németországból keresték fel sokan Erdélyt. A külföldi turistákra igen nagy hatást gyakorolt a korábbi években kiadott illusztrált németnyelvű fűrdőkönny. A folyó évben kiadtak Erdélyről egy németnyelvű kis kalauzskönyvet és azt mindenik külföldi kérdézősködőnek díjtalanul megküldik.

Javasolja a választmány, hogy a közgyűlés adjon felhatalmazást a belföldi turisták részére gyakorlati összejelentésű kirándulási programoknak olcsó fizetekben való kiadására.

Az Erdélyi Útkalauz 3-ik kiadását annyira

előkészítették, hogy a munka a jövő tavaszon a sajtó alól kikerülhet.

Kiadták a révi „Zichy Ödön“-csepköbarlangnak leírását és az ország minden részében terjesztették.

Az arcképes tagsági igazolókat kibővítették naptári résszel, az összes egyesületi kedvezményekkel, egyéb tudnivalókkal, kirándulási programokkal és úgy boesattották a tagok rendelkezésére.

A csoportos iskolai kirándulók az anyaállamból nem keresték fel Erdélyt olyan nagy számban, mint az előző években, de így is 14 intézetet 547 tanulóval és 41 tanárral kalauzolt az egyesület.

Az E. K. E. múzeum ügyvei. Az E. K. E. múzeumát számosan látogatták. Kiadtak 1241 díjas- és 3718 szabadjegyet. A múzeumból, az egyesületnek legbecesebb alkotásáról úgy a szakemberek, valamint mások, mindig a legkitűntetőbb és szózatlan elismerés hangján nyilatkoztak. A „Néprajzi Társaság“ ezidei évi jelentésében az E. K. E. múzeumot „mintaszerűen“ kezeltnek mondja.

A múzeum igazgatási teendőit Hermann Antal dr. vezette. Rendeztek 2 időleges kiállítást. A szamosújvári örmény egyház műhímzéseit, továbbá Orosz Endrénék Kolozs megye mezősegi részéről az ösfoglalkozások köréből gyűjtött 1000 darabot meghaladó tárgyait kiállították, hogy az eddig ládákban csomagolt művelődéstörténelmi becses tárgyra az érdeklődést reáirányítsák és az azokkal szakszerűen foglalkozni akaróknak hozzáférhetővé tegyék. Az eredmény nem is maradt el, mert az iparművészeti iskola úgy az örmény hímzésekből, valamint a többi tárgyból sokat lerajzoltatott.

A múzeum tárgyainak szaporulata a múlt évben 315 drb. volt. Sok becses tárgyat ajándékozott Hermann Antal dr. és gróf Bethlen Karolina.

Hermann Antal dr. egyetemi m. tanár az egyetemi hallgatókat többször a múzeumba vezette és ott tartott a tárgyi néprajzból előadást.

Fűrdőügy. A hazai fűrdők érdekeit a múlt év folyamán is igyekezett szolgálni. Állandó fűrdőügyi kiállítást tart fenn a Mátyás király születési házában.

Házi ipar, közgazdaság. Államsegély hiányában házi ipari és közgazdasági tevékenységei az egyesületnek nagy visszaesést mutatnak. Csak megfigyelésre, adat-gyűjtésre, az érdekelte hatóságok tájékoztatására és közvetítésére kellett annyival is inkább szorítkoznia, mert a tagok egyrésze az ilyen irányú ténykedéssel szemben az egyesület főcélját látták veszélyeztettnék. Kimerítően indokolja az évi jelentés a turistaság, a házi ipar és a közgazdasági viszonyok közötti kapcsolatot, mert maga a turistaság is közgazdasági tényező. A házi ipari kérdés leginkább az E. K. E.-Múzeum kapcsán van felszínre. Javaslatokat tettek az illetékes körökönél arra vonatkozólag, hogy a múzeumban levő tárgyak mint minták után a fűrdőbázárook részére népipari tárgyak hozassanak forgalomba.

Székelyügy. Az egyesület által Hódmezővásárhelyen és Keeskeméten a főgimnáziumban elhelyezett 4 gyerek jó előmenetelt tett.

A székelyföldi birtokoknak megterhelési adatait Barabás Endre tanárral összegyűjtette. Barabás munkálkodásáról Budapesten egy felolvasásban számolt be.

Panaszkodik a választmány, hogy a Székelyföldön az intéző körök lanyhasága miatt nem fejthet ki olyan arányú működést, a milyet óhajtaná. Például állítja elő Rév kisközséget, a

hol négy ember önzetlen hangyszorgalma az egyesület szárnyai alatt nagy arányú idegenforgalmat volt képes 3 év alatt teremteni, a melynek áldásait az egész vidék érzi.

Van az egyesületnek 14 tiszteleti, 205 alapító, 2242 rendes, 250 pártoló tagja. Ujjonnan belépett a múlt évben 256 tag. Az elhaltakat és kilépetteket leütve szaporulat 155 tag.

Vidéki osztályok, kirándulások. Ügyvivőségek és vidéki osztályok szervezésére kiváló gondot fordított az egyesület. Bánffyhunyadon, Désen, Gyergyószentmiklóson, Magyar-Létán állított fel ügyvivőségeket. Új osztály alakult Réven és a Duna mellett Pakson, a mely helyeken rendes tisztikar terjeszti és szolgálja a turistaság és idegenforgalom ügyét. Az egyesületi központ 11 kirándulást rendezett összesen 341 résztvevővel. Több sikerült kirándulása volt a brassói osztálynak és 1 a dévai osztálynak 100-at meghaladó résztvevővel. A kolozsvári kerekpárosztály 3 kirándulást rendezett összesen 46 résztvevővel.

Turista alkotások. Útjelzéseket, utakat készítették és jelző táblákat állítottak Brassó megyében a Nagykőhavason, Hasadtők, Garcsin-völgy, Zajzon, Donghavas, Döblen völgyben és Cszakson, Biharmegyében, Réven, ahol egy modern turista-szállót és vendéglőt létesítettek, továbbá a Zichy Ödön-csepköbarlang előreszékének feltárását befejezték. Torda-Aranys megyében a Géczy-váromhoz és a tur-tordai hasadéokban, Csik megyében 2 szobás menedékházat eszközölték ki a hires Gyilkostó mellett. Az egész Kolozsvár környékét színjelezték, jelzőtáblákat és padokat állítottak összesen 46-ot. Kidolgozták Kolozsvár környékének turista térképét és a közközség részére állandóan kifüggesztve tartják.

Nyári vendéglőt létesítettek a Kányafő-messzelátónál. Az Árpád-csúcsra egy 16 méteres hatalmas messzelátó tornyot építettek, a Bükk-tetőre pedig egy turista vendéglőt, melynek 1 szobája menedékházul szolgál.

Az „Erdély“ az egyesület hivatalos folyóirata, a nagyközönség előtt mindig közkezdveltségnek örvendett, mert hazánkban a legmagasabb színvonalon álló illusztrált folyóirat. A külföldi hasonírányú folyóiratok, nevezetesen a „Der Turist“ és a francia „Revue Alpine“ mindig a legrokonszenvesebben emlékeztek meg az „Erdély“ folyóiratról és 100.000-ot meghaladó olvasóik figyelmét egyenesen felhívták az egyesületre és hazánk tájszépségeire.

A választmány a főszerkesztőnek, Merza Gyulának jegyzőkönyvi köszönet-szavazást intérványoz.

TANÜGY.

A kotkodácsolás alkonya.

Fránya egy állat az a tyúk. Egyéb anyai érdemeitől eltekintve nevezetes arról, hogy ha valami baja van, (pl. a golya tojást hoz neki) ebbeli érzelmeit terjedelmes kotkodácsolásban mondja el. Ilyetén becses tulajdonsága alkalmazást nyert az emberi intézményeknél is. Egyelőre ne beszéljünk arról a kotkodácsolásról, a melyek pl. az idő után haza térő férfieknek szól, hanem csak azokról, melyek a népis-koláiban lefolynak.

Mert, hogy a dolognak értelmét vegyük, tudni kell, hogy van az elemi népis-kolának mintegy hat-nyolc olyan tantárgya, melynek anyaga egy-egy Balaton Géza-fele könyvben le van írva, már úgy a hogy. Mert — követem alásan, — felfordulna a világ, ha évenként

6—8 ilyen könyvvel minden gyermeket boldoggá nem tennénk. Ezekből a gyermek mindennap élvezzen az iskolába kettő-hármat, a mint t. i. a tanórarendben elő van írva. Ott a tanító kijelöl nekik egy bizonyos részletet, avégből, hogy azt a jövő órára tanulja meg. A gyermek haza jő, kinyitja a könyvet, s a feladott leckét elkezdik kotkodácsolni. Szólamom nézni, amint feszegeti emlékező tehetőségét, hogy az a feladott 300 szó minő sorrendben kötetkezik egymásután?

De hát van-e valaki, aki a lektanulási processzusát már nem látta volna? elég az hozzá, hogy a gyermeket semmi munkára nem lehet fogtatni, mert első és legszentebb a lecke.

Majd jő a záróvizsga az ő látványosságai- val. A hittan és a számtan felette unalmas tárgyak, mert ezeknél a tanító minduntalan közbevetéskedik az ő kérdéseivel. De jönnek ám a reáliai!

A tanító kijelöli a témát: „Beszélj a tehenről!” „Beszélj Nagy Lajosról!” „Beszélj Amerikáról!”

Ez természetesen magyarra fordítva azt teszi, hogy: mondj el szóról-szóra, betűről-betűre mindazt, ami a könyvben a tehenről, Nagy Lajosról stb. ki van nyomtatva! Erre kezdődik a kotkodácsolás, mely minél szaporábban es folyékonyabban pereg, annál jobban hiszik a közönség, tanítóstól, elnököstől, tanfelügyelőstől. De ha ugyanazt a dolgot a könyvtől függetlenül, mellékes kérdésben vetjük fel. (pl. miként foly le a közs. etőljáróság választása?) már akkor nincs tudomány!

A gyermek tehát a záróvizsgán nem arról ad számot, amit lényegileg tud, hanem arról, amit a könyvekből megtanult. Ez pedig nem mindegy.

Ez az embertelen, gyermekkinzó rendszer, — ha jól emlékszem, — már a 70-es években szemet szurt sok jeles tanítónak s követelték a tankönyvek eltörlését. „Nem cenzorokká választottak minket — mondák, — hanem tanítóknak. Tehát ne a gyermek tanulja meg a tudnivalókat, hanem tanítsuk meg magunk. Ezért fizetnek.”

Hja, de hát akkor is sok volt a tankönyvíró tanító s még több a kényelemszerető tanító. Ezek az önmunkásságra nevelés sánta érveivel végre is elnémitották a lelkiismeretes kisebbséget.

Azóta letelt szinte 30 esztendő, mely idő alatt a legtöbb iskolához jó tanszerekre, kísérleti eszközökre nem jutott pénz, de az Istentől elrugaszkodott rossz tankönyvekre elszórt sok millió.

Most azonban stimmolják a szent Dávid hedűjét, mellyel ezeknek a gyermekkinzó könyveknek el fogják húzni a Rákócyt. Az új miniszteri tanterv tudvalevőleg a bemagolásnak és kotkodácsolásnak kitérte a nyakát, azáltal, hogy a leíró irányú tankönyvek használatát tiltotta.

Jó lesz hát nekünk csiki tanítóknak is számot vetnünk az új helyzettel s a beállandó új tanévre számoznunk minden tankönyvet, kivéven az olvasót és történelmet. Mert elemi iskolában a nemzet történelmének és a költeményeken kívül egyéb emlékezésnek nincs helye. E helyett készítsük el az egyes tantárgyak részletes tanmenetét s annak idején minden este a következő napi oktatás óratervét. A haladási naplónak is mondjunk jó éjszakát, mint teljesen céltalan irkafirkának. Mert a napi óraterv elkészítésével egyszersmind elvezetett a tanításra való előkészület is. Ellenben, ha csak haladási naplónak is mondjunk jó éjszakát, mint teljesen céltalan irkafirkának. Mert a napi óraterv elkészítésével egyszersmind elvezetett a tanításra való előkészület is. Ellenben, ha csak haladási naplónak is mondjunk jó éjszakát, mint teljesen céltalan irkafirkának.

Ily formálag a gyermeknek valódi benső tudást fogunk nyújtani, minden megterhelés nélkül. Otthonvaló idejét nem raboljuk el s oktatásunk mellett még akár a eszmadia mesterséget is kitanulhatja. Az igaz, hogy a záróvizsgákon már nem lesznek kotkodácsolások, hanem csak kérdések és rövid feleletek, s e fölött a szülők és hatósági tagok egyelőre csóválni fogják fejeiket, de az nem baj.

Az elmúlt 19. század népoktatásának szégyenfoltja volt ez a leckerendszer, mely a tanító iskolamesteri magaslatáról kivizsgálóvá (cenzorrá) süllyesztette le s naponta ezer meg ezer gyermeknek kellett bezárással kinoztatni, (verésről nem szólván.) csupán a lecke miatt.

Csikvármegye jeles tanító kara eddig is csak az országos sablon nyüge alatt türtte ezen állapotot. Most azonban hiszem, hogy az új éra hajnalán nem fogja magát megelőztetni az intenzív nevelés-oktatás talpraállításában s a leckerendszer eltörlésében. Adjuk vissza az ártatlan gyermekeknek szabadságukat és adjuk vissza a szülőknek a munkában segítő gyermekeiket.

És itt mondjunk meg még egyebet is.

A szülők, a társadalom és a hatóságok annyira nem törődnek az iskolával, mint akár egy eszmadia-műhellyel. Az iskolafenntartó községek gyűlésében nincs tanügyi referens. A tanítóegyesületek gyűlésében irtózik megjelenni az iskolázott hivatalnok-ember. Ily formán a tanferfiak odaadó munkálkodása nélküli a társadalom jóindulati kritikáját s a tanügyi rozoga taligáját kénytelenek a tanítókat csupán a maguk erején hurocolni előbbre meg előbbre.

Pedig hát a tanügy volna az egyház, a haza és a nemzet boldogulásának legfőbb forrása, melyet minden honpolgárnak védenie és ápolnia kellene. Ott van a szép vármegyeház, a mely — hiszem! — nyitva áll nemcsak a vármegye közönségének, hanem a vármegye tanítóinak is. Ide hívasanak össze a tanítóegyesületek évi nagygyűlései s itt vitattassanak meg az iskolai ügyi kérdések nyilvánosan s azokban szava legyen minden iskolázott honpolgárnak.

Mert a tanító a leckerendszer eltörlésével nagyobb terhet vévén a vállaira, áldozatot hoz a Haza oltárára. De ezzel szemben eszközökre van szüksége, melyeknek segítségével fontos munkáját eredményessé tegye s az iskolát a gyermekekkel megszerettesse. Ezeket pedig a társadalomnak kell megadnia s vállát a tanítóval összevetve, a népiskolát arra a színvonalra emelnie, a hol értelmes nemzedéket lehet nevelni.

Igy fog eljöni a kotkodácsolás alkonya.

s.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Helyesírási füzet.* Praktikus kis füzetre hívjuk fel ismételtlen t. olvasóink figyelmét: Dr. Vargha Damján, ciszt. r. főgimn. tanár kis művére, A magyar iskolai helyesírás szabályaira — Szójegyzékkel. A mostani zavaros viszonyok között még a szakember is kétségben van néha, hogyan kell írni egyes szót az akadémia és hogyan az új (miniszteri) helyesírás szerint; annál nehezebb a tanuló ifjúság helyzete, amelynek még nincs meg a kellő, határozott tanultsága. Iskolai használatra, egyöntetűség s könnyűség szempontjából kiválóan alkalmas segédkönyvnek ajánlható a „font emlitett szerző rövid, világos, olesó s esinos füzeteké, mely a V. K. M. hivatalos engedélyezését is megnyerte az összes magyar nyelvi iskolák részére; használható tehát az elemi iskolák felsőbb osztályaiban s az ösz-

szes iskolákban: polgári felsőbb leány s reális-iskolák, gimnáziumok, kereskedelmi iskolák, tanítóképzők s akadémiai összes osztályaiban. E kis füzet életrevalóságát eléggé jellemzi, hogy másfél év alatt 16 ezer példány elfogyott belőle. Kapható a Szent István Társulatnál (Budapest, VIII. Ker. Szentkirály-u. 28.) s minden könyvkereskedésben papír táblában 30, vászonban 40 fillérért. (Könyvkereskedőknek 25 százalékos engedmény.) Tekintettel a jelen iskolai évi elejére különösen ajánljuk a tanár urak s tanulóik figyelmébe.

* *Megjelent és beküldetett: Kezdők Katekizmus* a falusi népiskolák I. osztályu katólikus tanulói számára. Dehárbé nyomán és apró kérdésekben összeállította Fonyó István, pádei kat. plébános. Temesvár, a főtiszt. csanádme-gyei Egyházközség kegyes engedélyével. Kiadja a Polatsek-féle könyvkereskedés, — mely mutatványpéldányokkal is szolgál. 30 lap ára 20 fillér.

Képes Elemi Katekizmus a falusi népis- kolák II. III. osztálya számára Dehárbé nyomán és elemies kérdésekben összeállította Fonyó István pádei kat. plébános — Temesvár, kiadja a Polatsek-féle könyvkereskedés — a csanádme-gyei ftd. Egyházközség engedélyével. 124 lap, 50 képpel, ára 32 fillér.

Rövid Bibliai Történetek a falusi népis- kolák II. és III. osztálya számára, a falusi és állami népis- kolák szükségéire való tekintettel, írta Fonyó István, pádei kat. plébános, a csanádi főtisztelendő Egyházközség engedélyével. Temesvár, 1905. Polatsek-féle könyvkereskedés kiadása. 91 lap 45 képpel 40 fillér. Mindhárom művecskén meglátászik, hogy az iskolából nőtte ki magát. A kérdések egyszerűk és elemiesek, a nyelvezet lehetőleg egyszerű és gyermekded; csak annyit ad osztályról-osztályra, amennyit közepes viszonyok közt el lehet végezni; emléztetése könnyű és a képek kedvessé teszik a kátét is tanulóink előtt, egyben pedig elősegítik úgy a magyarázatot, mint a felfogást. Ránk azon benyomást teszik ezen művecskék, hogy a sokáig elhuzódott katekizálás meg van oldva, vagy legalább nagy lökést tett előbbre, melylyel számolni kell valahára az oly köröknek is, melyek ezt 30 éven át elhuzták. Legfőbb haszna lesz pedig ebből a népis- kolának és a vallásoktatásnak, mert ezek használata mellett felényi fáradsággal és két annyi eredménnyel lehet produkálni; miért is mint ilyen melegen ajánlhatjuk hitoktatóink figyelmébe! A csanádi ftd. egyházközséget illeti a legfőbb érdem, hogy valahára megszívlette az eddigi kátek használhatatlanságát és hitoktatóink évtizedes panaszeit, s így valahára gondoskodott oly kátéről, minőt hitoktatóink évtizedek óta várnak és sürgetnek! Tolle et lege!

A kiadóhivatal üzenete.

M. J. Nagykászton. A hiba csakis a postán lehet. Mi pontosan küldjük a lapot.

P á l y á z a t o k.

— *Pályázati hirdetés.* Az erdélyi róm. kath. Státus Kegyrasága alatt levő radnóthi róm. kath. elemi iskolánál ideiglenesen tanítóúi állás szerveztetvén, ezen állásra pályázatot hirdetek. 1. Javaldalma: 800 korona havi előleges részletekben az erd. Státus radnóthi uradalmának gazdasági pénztárából. 2. Lakás és veteményes kert.

Felhivom azon okleveles tanítónőket, kik ezen állást elnyerni kívánják, hogy keresztlelvel, oklevél esetleg szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt és Méltóságos Gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök úrhoz intézett folyamodványukat szeptember 10. alulírott iskolaszéki elnökhöz adják be. Kötelessége: Az iskolaszék által megjelölt osztályokat önállóan vezetni. — A leánygyermekeket a női munkára a meghatározott órákban tanítani. — Megjegyzem, hogy a tanítónői állás véglegesen az 1905/06-ik év végén lesz szervezve, mely alkalommal, ha az ideiglenes alkalmazott tanítónő nemes hivatásának lelkiismeretesen megfelel, a rendszeresített állás betöltésénél feltétlen előnyben részesül. Az állás a kinevezés után azonnal elfoglalható. A zongorázásban jártas tanítónő előnyben részesül és szép mellékjövédelmre számíthat.

Radnóth, 1905. augusztus 30.

(1—1.)

László János
iskolaszéki elnök, plebános.

— A gyergyóújfalvi róm. kath. központi elemi iskolánál újonnan szervezett tanító állásra pályázatot hirdetek.

Javadalma: 1. Államsegélyből 400 korona. 2. A községi pénztárból 200 kor. 3. A templom pénztárából 100 kor. 4. Hat (6) öl fa, (4 öl bükk, 2 ölfenyű), ennek értéke 100 kor. 5. A törvény által előírt kertilletmény. 6. Természetbeni lakás, 2 csinos szoba, konyha és pedig az iskola épületben.

Kötelessége: Az iskolaszék által előírt osztálynak vagy osztályoknak vezetése.

Pályázati határidő 1905. szeptember 15. A pályázati kérvények oklevéllel el látva az alant irt iskolaszéki elnökséghez nyújtandók be.

Gyergyóújfalun, 1905. aug. 15-én.

(1—2.)

Várterész Antal,
lelkész, iskola sz. elnök.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabd. Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

A bérálás szentségének szertartása czimű füzet,

Bérmálási lapok

Bérmálandók anyakönyve

rovatos ivék kaphatók

Papp György könyvnyomdájában
Gyulafehérvárt.

Árverési hirdetmény.

Az Erdélyi Püspöki Uradalom tulajdonát képező alantírt **rév és hidvámszedési** jogok bérbeadása tárgyában **1905. évi október hó 1-én d. e. 10 órakor** az uradalmi jószágigazgatóság irodahelyiségében (Gyulafehérvár, vár, Mikó-utca 1. sz.) nyilvános árverés fog tartatni.

Árverés tárgyát képezendik: 1. **A drombári hid,** — 2. **A csügedi rév,** — 3. **A tátéi rév** — vámszedési jogok **1906. évi január hó 1-től** kezdve 1908. december 31-ig 3 egymásután következő évre.

Az árverés nyilvános, — azonban zárt írásbeli ajánlatok is elfogadhatnak fenti határnapig, utóbbiak az árverés megkezdése előtt telbontatnak és nyilvánosan közöltnek.

Reflektánsok az összes jogok bérletére együtt vagy külön-külön is tehetnek ajánlatot.

Bánatpénzként a drombári hidra 800, a többi révjogokra 200—200 korona készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban leteendő. Bérló tartozik az első évre eső egész haszonbéri összeget óvadékképen letenni, illetve bánatpénzét e czélra megfelelően kiegyezíteni.

A haszonbér negyedévi egyenlő részletekben előre fizetendő.

Az uradalom fentartja magának az a jogot, hogy az ajánlattevők körülményeit mérlegelve, az ajánlatok közül szabadon választ-hasson.

A kötendő haszonbéri szerződés részletes feltételei alólírt jószágigazgatóságnál betekintheők.

Gyulafehérvárt, 1905. évi augusztus hó 30-án.

Az Erdélyi Püspöki Uradalom jószágigazgatósága.

Alsófehérvármegye Alispánjától.

Sz. 1936—1905. alisp.

Hirdetmény.

Klein Miksa és Klein Vilmos alsó-marosváradjai lakosok azon kérrsel fordultak a vármegyei közíg. bizottsághoz, hogy Alvincz és Borsómező községek határán egy iparvonal létesítése érdekében a közigazgatási bejárás rendeltessék el.

Ezen beadott kérés folytán, mivel a m. kir. kereskedelemügyi Miniser urnak 38842—1905. számú leirata értelmében a művellet ellen általánosságban kifogás nem emeltetett, vármegyénk közíg. bizottságának folyó évi április hó 9-én tartott ülése a közigazgatási bejárást elrendelte, ennek következtében a tervek és műszaki leírás a helyszinrajzzal együtt Alvincz község község-házánál 16 napig közszemlére kitétnek s felhívattak érdekeltek netáni ellenvetéseiket akár a közszemlére való kitétel alatt írásban, akár az ezen **folyó 1905-ik év szeptember hó 4-ének (negyedike) délelőtti 10 órájára** kitűzött tárgyalás vezetőjének Czirner Ákos vármegyei aljegyzőnek szóval annál inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozati előterjesztés további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni. — Megjegyzem, hogy a mennyiben a tárgyalás a kitűzött napon befejezést nem nyerne, az következő napokon fog folytatódni.

Nagyenyeden, 1905. augusztus hó 17-én.

Szász József,
alispán.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műes-
zeti és
iparműve-
szetiintézet.
Alapított
1887-ben

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak biboros hercegrimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tassiló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), keresztet aranyozása állvány nélkül. Templommészéles eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Olajba oltárkép

magas cntm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, nev- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok,
aranyozott szellel

magas cntm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí-orvos-feié

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fül-fájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTCSHNEK EMIL gyógyszerárában. DEBRECZEN.

Egészen ingyen

zománczozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzölabost és 6 főzöfazekot különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen esomagolás utánvételi mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest,
VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi
éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat.** — Különösen a legújabb **lényomatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nines befolyással reájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzleletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindenmü **javításokat, hangolásokot** és **átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.

Telefon. ☉ Társas kocsí. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok.

Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.